

เล่าสู่กันฟังจากงานวิจัย

สว.สก.

แม้ว่าโครงการวิจัยเครือข่าย คุณค่าผลไม้จันทบุรีได้จบโครงการแล้วไปแล้วตั้งแต่ปี พ.ศ. 2556 และยังมีสืบทอดเจตนารมณ์ การทำหน้าที่เป็นศูนย์เรียนรู้มีชีวิต เพื่อการถ่ายทอดความรู้สู่ชุมชน และเมื่อได้รับรางวัลผลงานวิจัยดีเด่น สกว. ประจำปี 2557 ประเภทรางวัล กลุ่มงานด้านชุมชนและพื้นที่ นี่จึงเป็นเหตุผลที่พวกเราได้มีโอกาสกลับไปเยี่ยมเยือนพื้นที่ที่ตั้งกล่าวอีกครั้งหนึ่ง คราวนี้เราไปพร้อมกับทีมงานจาก สกว. นำโดย รศ.ดร.ปัทมาวดี โพชนุกูล รองผู้อำนวยการ และการรักษาการผู้อำนวยการฝ่ายชุมชน และสังคม เจ้าหน้าที่ สกว. และสื่อมวลชน เพื่อความสะดวก ขออนุญาตเรียกคณะเดินทางคณะนี้ว่า “คณะดูงาน” แล้วกัน

...เช้าวันเสาร์ที่ 4 กรกฎาคม พ.ศ. 2558...

คณะดูงานออกเดินทางจากที่พักไปยังสวนเกษตรของพ่อวิชัย ประกอบ

...ทำอะไร เพื่อรักษาพื้นที่ปลูกผลไม้ที่ดีที่สุดของประเทศไทยให้คงอยู่...

จุฑาทิพย์ ภัทราวาท

ทรัพย์ ซึ่งเป็นที่ตั้งของศูนย์เรียนรู้มีชีวิต ชาวสวนผลไม้คุณภาพ ณ อำเภอศิขณกู่ จังหวัดจันทบุรี เมื่อไปถึง ก็เริ่มเปิดเวที แลกเปลี่ยนเรียนรู้ เหมือนเช่นทุกครั้งที่ผ่านมา

เริ่มแรก รศ.จุฑาทิพย์ ภัทราวาท ในฐานะผู้ประสานงานวิจัย สกว. ได้กล่าวถึงความเป็นมาและพัฒนาการของโครงการวิจัยดังกล่าว ซึ่งเกิดจากการต่อยอดนำเอาชุดความรู้เรื่อง “การเชื่อมโยงเครือข่ายคุณค่า” มาร่วมกันออกแบบงานวิจัย โดยเมื่อปีที่เริ่มต้นโครงการระยะแรกราวปี 2551 นั้น ได้กำหนดคำถามวิจัยที่ท้าทายว่า “ทำอะไรจึงจะดำรงรักษาพื้นที่ปลูกผลไม้ที่ดีที่สุดในไทยไว้

ให้คงอยู่อย่างยั่งยืน”

จากผู้ประสานงานชุดโครงการวิจัย ก็ไปต่ออย่างนักวิจัยคนเก่งของเรา คุณศศิธร วิเศษ เธอเริ่มต้นเรื่องราวของโครงการนี้ด้วยปัญหาราคาผลไม้ตกต่ำ ในช่วงปี พ.ศ. 2548 ทำให้เกษตรกรขาดทุนและเป็นหนี้ซ้ำซ้อน ดังนั้น ตนจึงเข้ามาช่วยเหลือด้วยการทำวิจัยที่ตั้งเป้าให้เปิดประโยชน์กับสมาชิกและสหกรณ์ที่ส่งเสริมอยู่ โดยสหกรณ์ที่นักวิจัยท่านนี้ยกตัวอย่างก็คือ สหกรณ์การเกษตรเขาคิชฌกูฏ จำกัด สหกรณ์ที่ดำเนิน

เยี่ยมชม เครือข่ายคุณค่าผลไม้ กับสกว.

ธุรกิจภายใต้การค้นหาคำความต้องการของสมาชิกเป็นที่ตั้ง มีการพูดคุยกันระหว่างคณะกรรมการ ฝ่ายจัดการและสมาชิกว่า “ทำอะไรให้สมาชิกกินดีอยู่ดีโดยมีระบบสหกรณ์สนับสนุน”

...เราไม่คิดว่ามาทำงานวิจัย
เราแค่มาดูแลสหกรณ์
ไม่ยากเห็นสมาชิก
ไม่ภาคภูมิใจในอาชีพ...

ศศิธร วิเศษ

ถัดจากนักวิจัยก็มาสู่คนสำคัญ นั่นคือ คุณวิชัย ประกอบทรัพย์ หรือที่เราเรียกกันว่า “พ่อวิชัย” เป็นแกนนำในการจัดตั้งกลุ่มชาวสวนผลไม้คุณภาพ พ่อวิชัยเล่าให้เราฟังว่า ก่อนทำงานวิจัยกับอาจารย์จุฑาทิพย์ ก็ได้ทำงานวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพผลไม้มาก่อนแล้ว แต่ก็เจอทางตันในเรื่องการตลาด อีกทั้งผลกระทบจากนโยบายรัฐที่สร้างแรงจูงใจให้ชาวสวนหันไปปลูกยางพารา อันเนื่องมาจากราคาผลไม้ตกต่ำและผันผวนไม่แน่นอน เมื่อ

ได้ปรึกษาหารือ และทางอาจารย์ชวนวิเคราะห์สถานการณ์ ที่ชี้ให้เห็นภาพใหญ่และความเชื่อมโยงที่เกี่ยวข้องกับอาชีพชาวสวนผลไม้ จึงได้ตกลงใจที่จะเข้าร่วมการวิจัย โดยต่อยอดกลุ่มชาวสวนผลไม้คุณภาพไปเชื่อมโยงให้เป็นเครือข่าย และมีการวางแผนในกิจกรรม ทั้งด้านการวางแผนในระดับสวนผลไม้ การเชื่อมโยงธุรกิจกับพ่อค้า ผ่านกลไกสหกรณ์ โดยเราเห็นด้วยว่าทั้งหมดทั้งปวงนั้นเป็นเรื่องที่ต้องเน้นเรื่องการพัฒนาคน โดยเฉพาะเรื่องทายาทที่จะมาสานต่ออาชีพของพ่อแม่ต่อไป อันนี้เห็นด้วยว่าเป็นเรื่องสำคัญ

...ในการพัฒนาผลผลิต เรา
มุ่งเน้นการพัฒนาคน...พัฒนา
อย่างต่อเนื่องและมองถึงความ
ยั่งยืนก็คือคน ถึงจะยั่งยืน ไม่ใช่
ต้นไม้ ไม่ว่าคนไปอยู่ในช่วง
เวลาไหน ปัญหาอะไรก็แก้
ปัญหาได้...

วิชัย ประกอบทรัพย์

พ่อวิชัยยังบอกกับเราอีกว่า ต้องมีศรัทธาในอาชีพชาวสวนผลไม้และการทำผลไม้ที่มีคุณภาพนั้นต้องเริ่มจากชาวสวนที่มีคุณภาพก่อน อีกทั้งต้องมีการวางแผนการผลิตและการตลาดควบคู่กันไป สำหรับวิธีการตลาดก็ทำงานร่วมกับสหกรณ์ เพื่อค้นหาคำความต้องการของผู้บริโภค ดังนั้น ความยั่งยืนที่คนรุ่นลูกต้องมองกันต่อไปจึงหนีไม่พ้นเรื่อง “เราจะสร้างผลผลิตอย่างไรให้ผู้บริโภคศรัทธาและเชื่อมั่นในสินค้า (ผลไม้) คุณภาพของเรา”

ต่อจากพ่อวิชัย ก็มาถึงรุ่นลูกคือ คุณวุฒิชัย ประกอบทรัพย์ ตัวแบบทายาทเกษตรกร คุณวุฒิชัยเล่าว่า จากการทำวิจัยที่ทำมาอย่างต่อเนื่องได้พัฒนามาจนมีการเก็บข้อมูลเปรียบเทียบระหว่างพืช 5 ชนิด (ได้แก่ ยางพารา ทูเรียน มังคุด ลองกอง และกล้วยไข่) ทำให้พบว่ายางพาราและทูเรียนมีรายได้สูสีกัน และการจัดการข้อมูลนี้ทำให้ตนเลือกปลูกทูเรียนซึ่งก็ไม่ผิดหวัง ดังนั้น การเลือกปลูกพืชชนิดไหน ไม่ได้ขึ้นกับปัจจัยทางเศรษฐกิจอย่างเดียว แต่รวมถึงการจัดการข้อมูลอย่างแม่นยำด้วย

คุณวุฒิชัยมองถึงอนาคตว่า อาจต้องมีพืชบางชนิดที่หายไป ทั้งนี้เพราะรสชาติไม่ถูกปากคนไทย หรือเป็นพืชที่จัดการผลผลิตได้ยาก ดังเช่นกรณีของลองกองหรือชมพู และถึงท้ายที่สุดจะน้อยลงไป แต่ตนเองจะยังมีการผลิตอยู่บ้างเพื่อรักษาสถานลูกค้าไว้

...จะอย่างไรให้ผู้บริโภค
ทราบถึงการผลไม้มันที่ถูก
ต้อง ทางเราเองก็ขาดการ
ประชาสัมพันธ์ เรายัง
มองหากาติมาร่วมกัน
ประชาสัมพันธ์...

วุฒิชัย ประกอบทรัพย์

จากเกษตรกรลองมาตุ้มม
มองของสหกรณ์บ้างวันนั้น ผู้จัดการ
สหกรณ์การเกษตรเขาคิชฌกูฏ จำกัด
คุณสุรางค์ พุ่มโพธิ์ทอง และผู้จัดการ
สหกรณ์การเกษตรมะขาม จำกัด(คุณ
พิรุชญาณ์ ผลมาก) ได้สรุปประเด็นได้
นำเสนอใจว่า เกษตรกรสมาชิกมีความเดือด
ร้อนเรื่องราคาผลไม้ที่ตกต่ำ ตลาดที่ไม่มี
ความแน่นอน สหกรณ์จึงเข้ามาช่วยแก้
ปัญหา โดยใช้ประโยชน์จากการวิจัยและ
สหกรณ์ได้หันมาใส่ใจในเรื่อง การเชื่อม
โยงพันธมิตรธุรกิจ และให้การสนับสนุน
กลุ่มชาวสวนผลไม้คุณภาพ เวลาที่กลุ่ม
เกษตรกรประชุมกันแล้วมีความต้องการ
อย่างไร ๆ สหกรณ์ก็จะไปประสานงาน
ให้ เช่น หากสมาชิกอยากอบรมเรื่องใด
สหกรณ์ก็จะประสานวิทยากรมาให้ โดย
ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ นำมาจากการจัดสรร

.ทุกวันนี้ สมาชิกเวลามา
ชำระหนี้กับสหกรณ์ สมาชิก
ก็มีความสุข แถมมีเงินเหลือ
ฝากด้วย พอ
สมาชิกเติบโตสหกรณ์ก็ได้
อานิสงค์ สหกรณ์ก็เติบโต
อย่างมั่นคงและยั่งยืน...

พิรุชญาณ์ ผลมาก

กำไรสุทธิของสหกรณ์

ข้างฝ่ายฝ่ายองค์กรปกครอง
ส่วนท้องถิ่นบ้าง คุณเรวัต นิยมวงศ์
รองนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลชาก
ไทย ได้สะท้อนบทบาทของท้องถิ่นเอาไว้
อย่างน่าสนใจว่า งานท้องถิ่นมีอยู่หลาย
ด้าน แต่คนมักสนใจแต่งานด้านโครงสร้าง
พื้นฐาน ทั้งที่ยังมีงานที่เกี่ยวข้องกับการ
พัฒนาคุณภาพชีวิตอีกด้วย อีกทั้งท้องถิ่น
มีอำนาจจำกัด ทั้งโดยทางกฎหมาย
และกรอบทางราชการ การส่งเสริมให้
คนในท้องถิ่นเรียนรู้ต้องมีงานวิชาการ
เข้ามาช่วย งานวิจัยที่คืนมาให้ชุมชนเช่น
กรณีนี้ถือเป็นเรื่องที่ดี

วันนี้ หลาย ๆ พื้นที่ได้นำ
เอาแนวความคิดการจัดการกลุ่ม
ของคุณวุฒิชัยมาใช้ในการ
รวมกลุ่มกัน แสดงให้เห็นว่า
การเป็นเครือข่ายกันสามารถ
นำหลักคิดการจัดการข้อมูล
ไปใช้พัฒนาได้ โดยไม่ลอก
กระบวนการไป

เรวัต นิยมวงศ์

ตัดภาพจากเวทีไปสู่สวนเกษตรกันบ้าง สวนแรก
ที่คณะดูงานไปชมกันก็คือ สวนของพ่อวิชัยนั่นเอง ซึ่งจาก
ภาพ จะเห็นแนวทางการจัดการสวนผลไม้คุณภาพอย่าง
มืออาชีพ โดยมีทั้งการวางแผนใช้พื้นที่ ที่ต้องสอดคล้อง
กับแรงงานที่มี การวางแผนเรื่องชนิดพืชที่ต้องมีการปรับ
เปลี่ยนให้สอดคล้องกับแผนธุรกิจที่กำหนดร่วมกับสหกรณ์
และพ่อค้า การบำรุงดิน และการจัดการเรื่องน้ำก็สำคัญไม่
ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน พ่อวิชัยชี้ว่า การทำสวนผลไม้คุณภาพ

...การเก็บข้อมูลจะทำให้รู้ว่า พืชชนิดไหนที่พิจารณาแล้วจัดการได้ยากและมีพืชชนิดอื่นที่ทำรายได้มากกว่า ต้องตัดออก เพราะถ้าไม่ตัดออกก็จะมีพืชสองชนิดหรือกว่านั้นแย่งแรงงานในการดูแลและจัดการ ซึ่งรวมไปถึงพืชในแปลงที่อยู่นอกแผนการผลิต ต้องตัดออกเช่นกัน เพราะการกลับมาจัดการใหม่หรือการฟื้นฟูต้องใช้ทุนปัจจัยต่าง ๆ ซึ่งไม่คุ้มค่า อนาคตจะต้องเป็นการปลูกพืชในลักษณะโซนเดียว แต่จัดแปลงจัดกลุ่มให้ มีการจัดกลุ่มต้นไม้ แบ่งรอบเพื่อจัดการ แบ่งรอบเก็บเกี่ยว นอกจากการปลูกตามแผนการผลิตแล้ว ยังมีการปลูกสำหรับการศึกษา เพื่อพัฒนาสู่แผนการผลิตรอบต่อ ๆ ไป...

นั่น ชาวสวนไม่ต้องใช้ที่ดินมากก็สามารถมีรายได้ดี หากมีการจัดการที่ดี

จากสวนเกษตรของพ่อชัย เราลองไปสวนเกษตรของทายาทรุ่นใหม่นาม คุณมด กัน จุดเด่นของที่นี่คือ คุณมดซึ่งจบการศึกษาในระดับมหาบัณฑิต แต่หันมาเอาดีในอาชีพชาวสวนต่อจากคุณแม่ คุณมดมีผลไม้อายุหลายชนิดทั้ง ทุเรียน ลองกอง เงาะ และสละโดยใช้การจัดการข้อมูลด้วยการติดสติ๊กเกอร์เขียนวันเดือนปีไว้ที่กิ่งผลไม้ เพื่อให้ทราบประวัติการจัดการพืช คุณมดบอกว่า การจดบันทึกข้อมูลการปฏิบัติ

งานของเราทุกขั้นตอน เพื่อให้ทราบว่าจะทำอะไรไปบ้าง แล้วพอเราขายผลผลิตแล้ว จะได้รับข้อมูลป้อนกลับต่างๆ ก็จะทราบว่า การจัดการพืชที่ได้ทำไปนั้นก่อให้เกิดผลอะไร เช่น พอค้าซื้อสละไป แล้วคิดว่า สละรสชาติเปรี้ยว จะได้ว่าเราตัดสละพลาดไปอย่างไร พลาดที่วันที่ สภาพอากาศ ปุ๋ยหรือสารเคมีใดที่ใช้ไป การจดบันทึกที่ก่อสละโดยตรง ทำป้ายเอาไว้ จึงทราบว่า ผลผลิตนั้นทำวันไหน จะตัดได้อีกนานแค่ไหน ที่สำคัญ ยังสามารถสั่งงานได้ง่าย เช่น วันนี้ตัดป้ายสีแดง ส่งผลให้ผลผลิตของเรามีคุณภาพ

คุณมดยังมองไปถึงอนาคตว่า ผลผลิตจะเยอะ ราคาตกลง ซึ่งลดได้ยาก ต้องมุ่งเน้นทำผลผลิตที่มีคุณภาพ

...ถ้าอยากจะทำสวนต้องพิจารณาความพร้อมก่อน ต้องการอะไรจากการทำสวน ตนทำสวนเพราะมีความสุขในอาชีพที่ทำ รู้สึกว่าทำได้ พัฒนามาจากกรุ่นพ่อรุ่นแม่ แม้ว่าจะยังแข่งขันกับต่างประเทศไม่ได้...

คุณมด

แล้วไปแข่งดีกว่า ให้ลูกค้าติดชื่อประเทศดีกว่า แบบนี้จะไปได้ ถึงจีนไม่ซื้อ ประเทศอื่นก็ยังไม่ซื้อ

วันนั้นหลังจากเยี่ยมชมสวนผลไม้แล้ว รศ.ดร.ปัทมาวดี โพชนุกูล ได้ให้ข้อคิดดีๆ แก่พวกเราว่า

“พ่อวิชัยมีผลไม้หลายอย่าง แต่สิ่งที่น่าสนใจมากคือ พ่อวิชัยรู้จักสวนของตัวเองดีมาก และมีการจัดการโดยใช้เทคโนโลยีต่างๆ ที่เหมาะกับสภาพของพื้นที่ ตัวอย่างง่าย ๆ เช่น การที่รู้ว่าพืชบางพืช ต้นไม้บางต้นอาจจะอยู่เหนือการจัดการ หรือการเข้าไปจัดการอาจจะไม่คุ้มค่าใช้จ่าย

บางต้นอาจต้องตัดไป จะทำแบบนี้ต้องมีข้อมูล ข้อมูลที่รู้ว่าอะไรดีที่สุดสำหรับการจัดการแบบนี้ เพราะฉะนั้นไม่มีสูตรตายตัว ทำให้นึกถึงกระบวนการพัฒนาที่หน่วยงานภาครัฐอาจจะมีโมเดลหนึ่งอย่างแล้วพยายามใช้กับทุกพื้นที่ อันนั้นคงใช้ไม่ได้ จากประสบการณ์ที่ลงมาคุยกับพ่อวิชัยจึงรู้ว่าสิ่งที่สำคัญคือ ความรู้และข้อมูลที่อยู่ในตัวผู้จัดการ ผู้ประกอบการเอง

ต้องบอกว่าตนมาลงพื้นที่ในระยะเวลาสั้น ได้เรียนรู้เยอะ แต่ถามว่า สกว. จะทำอะไรต่อไปกับเรื่องเหล่านี้ อย่างน้อยที่สุด ประการแรก คือ บทเรียนของพ่อวิชัย จะทำอย่างไรให้ที่อื่นได้เรียนรู้ให้มากที่สุด กำลังนึกถึงเรื่องการสื่อสาร นึกถึงการเรียนรู้ของเกษตรกร นึกถึงการเรียนรู้แม้กระทั่งของนักวิชาการเอง ศาสตร์ที่พ่อวิชัยทำอยู่เป็นศาสตร์ที่ผสมผสานระหว่างศาสตร์ด้าน

เทคโนโลยี การเกษตร ศาสตร์เรื่องการจัดการ การจัดการแรงงาน การจัดการน้ำ การเข้าใจตลาด การมีมุมมองที่ชัดเจนจากประสบการณ์ของตนเอง

ประเด็นสำคัญที่ได้ยินคือ การขยายตลาด จะทำอย่างไรถึงจะขยายตลาดแต่พ่อวิชัยมีวิธีคิดที่น่าสนใจ คือ ตลาดจะเข้ามาหาเรา ถ้าเราสามารถจัดการผลผลิตของเราได้ดี หลักคิดตรงนี้น่าสนใจ

ในส่วนของสกว. เอง สิ่งที่น่าสนใจมากคือ การมีทายาทรุ่นต่อไป การสร้างพลัง เพราะโจทย์ของภาคการเกษตรของประเทศ คือ ภาคเกษตรจะอยู่กันอย่างไร การมีต้นแบบที่ดีอย่างเดียวไม่พอ ต้องมีการสร้างคนรุ่นใหม่ ซึ่งพ่อวิชัยก็มองในจุด ๆ นี้

น่าดีใจว่าพื้นที่นี้มีเกษตรกรรุ่นใหม่ หลายคนมีความริเริ่มที่ดี ตอนนี้อาจประสบการณ์ของตนเอง คนรุ่น

ใหม่อยากมีกิจการเป็นของตัวเอง ความ
เป็นอิสระ แต่หลายคน ๆ คิดไปคิดมา
นึกถึงการเปิดร้านกาแฟ การขายของ
ทางอินเทอร์เน็ต แต่ว่าจริง ๆ อาชีพ
เกษตรกรมีความเป็นอิสระ แล้วถามว่า
อาชีพเกษตรกรมีโอกาสหรือไม่ ตนเห็น
บริษัทใหญ่ ๆ ไปได้ จริง ๆ เกษตรกรมี
โอกาสแน่ ๆ เพราะคนยังต้องกิน ต้องอยู่
อยู่ที่ว่าเรามองเห็นโอกาสตรงนี้อย่างไร
ยังเชื่อว่า คนรุ่นใหม่ ด้วยความ
รู้ใหม่ ๆ ที่สามารถหาได้จากนอกพื้นที่
จากสื่อต่าง ๆ จากอินเทอร์เน็ต จาก

หนังสือ จากทางวิชาการ ประกอบกับ
ประสบการณ์ที่ได้โดยตรงจากรุ่นพ่อรุ่น
แม่ ตรงนี้น่าจะเป็นพลังที่สำคัญ คำถาม
คือเราจะสามารถขยาย ทำให้เกิดทายาท
เกษตรกรรุ่นใหม่ได้อย่างไร ตนไม่คิดว่า
เกษตรกรจะต้องจนเสมอ มีประสบการณ์
ของคนที่ประสบความสำเร็จ ประสบการณ์
ของบริษัท ประสบการณ์ระดับประเทศ
ของหลายประเทศที่ใช้ภาคเกษตรเป็น
ตัวนำในการพัฒนาประเทศของเขาไป
ได้ ตนคิดว่าประเทศไทยต้องการความ
คิดใหม่ ๆ แล้วเราก็น่าจะสามารไปข้าง

หน้าได้อีกด้วยภาคการเกษตร และภาค
เกษตรก็สามารถสร้างโซ่คุณค่า (Value
Chain) ได้มากมาย

หลายคนบอกว่าภาคเกษตรมี
สัดส่วนในGDP น้อย แต่หากตัดเรื่องนี้
ออกไป GDP ประเทศไทยจะหายไปเยอะ
เพราะคนที่มองนโยบายไม่เห็นความเชื่อ
โยงระหว่างภาคเกษตรและภาคส่วนอื่น
ๆ ในสังคม อย่างไรก็ตาม ภาคเกษตรก็ยังเป็น
ฐานสำคัญของประเทศไทย

ตนทำงานในเชิงพื้นที่อยู่เยอะ
ภาคเกษตรยังเป็นฐาน เป็นหัวใจสำคัญ

อยู่ในหลาย ๆ พื้นที่ แต่ไปด้วยเกษตรกร
 อย่างเดียวไม่พอ ต้องมีหลาย ๆ ภาคส่วน
 เข้ามาช่วยหนุนเสริมกัน ภาควิชาการก็
 ส่วนหนึ่ง แต่ส่วนสำคัญคือในพื้นที่เอง
 ไม่ว่าจะป็นชุมชน หรือองค์กรปกครอง
 ส่วนท้องถิ่น

ถ้าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
 สามารถตั้งเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพ
 ชีวิต ถ้ามาลงพื้นที่แบบนี้จะเห็นว่าโอกาส
 และศักยภาพของพื้นที่มีสูง เพียงแต่ว่า
 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะเข้ามา
 ร่วมเรียนรู้ เข้าใจ เปิดโอกาสเหล่านี้ขึ้น

ไปต่อยอดได้อย่างไร

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมี
 ศักยภาพมากในการประสานกับหน่วยงาน
 อื่น ๆ ภาครัฐ ไม่ใช่แค่ทำงานกับชาวบ้าน
 แต่สามารถประสานกับหน่วยงานอื่น ๆ
 ในพื้นที่ได้ ถ้า อบท. ทำหน้าที่คล้ายกับ
 เป็นนักประสานงานชุมชน อบท. อาจจะ
 ทำบางอย่างเองไม่ได้ด้วยข้อจำกัด แต่มี
 ศักยภาพที่จะประสานกับหน่วยงานอื่น ๆ
 มีภาคเอกชน มี ๖.ก.ส. มีหน่วยงานภาค
 รัฐต่าง ๆ เพราะฉะนั้น อบท. น่าจะเข้า
 มาเรียนรู้และช่วยกันยกระดับ คิดว่ายังมี

โอกาสอยู่เยอะ แรกเริ่มที่สุด อบท. ต้อง
 ลงมาเห็นก่อน ลงมาเรียนรู้ร่วมกันก่อน
 สกว. ก็อยากที่จะสนับสนุนและ
 เชื่อมร้อยภาคส่วนต่าง ๆ ในการขับเคลื่อน
 กลไกตรงนี้ไป หวังว่าพื้นที่นี้จะเป็นอีก
 พื้นที่หนึ่งที่ สกว. มองไว้อย่างรู้สึกดีใจ
 และมีความหวัง”